

Yksityisteiden tienpidon järjestäminen auraskaudelta 2027-2028 eteenpäin

YMPTEKLT 30.09.2026

664/02.08.00/2026

Tekninen johtaja

Yksityistielain 48§:n mukaan yksityistietä hallinnoi tienpidosta vastaten tiekunta tai jos sellaista ei ole perustettu, tieosakkaat keskenään sopimallaan tavalla. Sotkamon kunnassa on ollut pitkään käytäntö, jossa kunta on vastannut n. 140 tiekunnan kunnossapidosta ja n. 60 tiekuntaa on hoitanut itsenäisesti tienpidon kaikilta osin siihen liittyvine hallinnointineen. Vaikka kunta on hoitanut tiekuntien kunnossapidon (esim. auraukset, lanaukset, sorastus vesakon niitot), on varsinainen tienpito vastuu ollut tiekunnalla, koska sen siirtämisestä ei ole erikseen sopimuksella sovittu. Lisäksi kaikilla tiekunnilla ollut ollut velvollisuus joko yksityistielain tai kunnan avustusehtojen mukaisesti vastata siitä, että mm. hallinnolliset kokoukset on pidetty, yksityistierekisteri- ja digiroad-ilmoitukset on tehty ja tieyksiköinnit on ajantasalla jne.

Sotkamon kunnan yksityisteiden kunnossapito on tarkoittanut käytännössä ulkopuolisten urakoitsijoiden kautta tehtyjä kunnossapitotoimia, joiden kustannuksista on vastannut Sotkamon kunta. Käytännössä kunta on sitten avustanut vakituksia asukkaita ympäristö- ja teknisen lautakunnan määrittämien avustusehtojen ja valtuuston määrittämän määrärahan puitteissa. Lisäksi kunta on laskuttanut luonnollisesti esim. yhteisöosakkaiden osuudet tiekuntien yksiköiden perusteella.

Edellä kuvattu malli ei sinällään ole kohdellut kuntalaisia tasapuolisesti, koska osa tiekunnista on hoitanut niin talouden kuin kunnossapitotoimet itsenäisesti, hakien avustukset kunnalta määriteltujen ehtojen mukaisesti. Valtakunnallisesti katsottuna voimassa oleva malli on poikkeava, koska pääsääntöisesti tiekunnat vastaavat tienpidosta kaikilta osin.

Pykälän oheismateriaalissa on tehty vaikutusten arviointia erilaisille vaihtoehdolle yksityisteiden kunnossapidon järjestämiseksi auraskaudelta 2027-2028 alkaen. Vaihtoehdossa VE0 on arvioitu nykyistä toimintamallia plussin ja miinuksin sekä tehty vaikutusten arvioinnit niin maaseudun kuin elinkeinoelämän osalta. VE1 vaihtoehdossa on tarkasteltu mallia, jossa kunta luopuisi yksityisteiden kunnossapitotoimista kokonaan ja siirtyisi lähinnä avustuksien myöntäjän rooliin. VE2 vaihtoehto olisi muutoin samanlainen kuin VE1, mutta kunta järjestäisi kunnossapitotoimien kilpailutuksen niille tiekunnille, jotka haluaisivat liittyä kunnan ”kilpailutusrenkaaseen”

Vaihtoehtojen tarkastelut on tehty kunnan maaseudun vaikutusten arviointityökalun sekä kuntien käyttämän yritysten vaikutusten arviointityökalujen pohjalta. Esimerkiksi maaseudunvaikutusten arviointityökalun avulla ei niinkään arvioida sitä, onko jokin toimenpiteen vaikutus negatiivinen tai positiivinen vaan sitä että onko jollakin

toimenpiteellä vaikutusta asiaan. Erittäin merkittävä ja tärkeä asia on huomioida, että vertailun lähtökohtana on siis ollut, että kunnan yksityistieavustukset säilyisivät nykyisellä tasolla. Sen sijaan jos kunnan avustusmäärät pienenisivät, olisi sillä pitkällä aikavälillä varmasti vaikutusta maaseudun elinvoimaan.

Tiivistettynä arviointeihin liittyen voi todeta, että mikäli kaikki tiekunnat aktivoituvat toimimaan yksityistielain edellyttämällä periaatteilla aktiivisesti vastaten tienpidosta kaikilta osin, on vaikea nähdä sen tuovan negatiivisia asioita maaseudun elinvoimaan tai elinkeinoelämään. Marginaalisesti voi myös tulla myönteisiä vaikutuksia elinkeinoelämään, koska tieisännöitsijöille voi tulla nykyistä enemmän työtehtäviä. On muistettava myös, että toimintakykyiset tiekunnat ovat myös tärkeä osa huoltovarmuutta mahdollisissa poikkeustilanteissa. Nykymallissa voi tietynlaista positiivista mielikuvaa tuoda se, että kunnan koetaan olevan ”turvallinen toimija”, vaikka se paljon ns. toimistosta käsin asioita kunnossapitoasioita hoitaakin.

Nykyisellään Sotkamon kunnan alueen yksityistiet ovat valtakunnallisessa vertailussa keskimääräistä paremmassa kunnossa, johtuen lähinnä kunnan poikkeuksellisen suurista yksityistieavustusmäärärahoista. Suuri osa tiekunnista ei ole aktiivisia, jolloin niiden toimintakyky on heikentynyt ja esim. perusparannusavustusten haku voi olla vaikeaa. Edellä mainitusta voi seurata pitkällä aikavälillä se, että myös yksityisteiden kunto heikkenee.

Asiaan liittyen järjestettiin kuntalaisten kuulemis/infotilaisuus 22.1.2026. Kuntalaisten näkökulmasta keskeiseksi ongelmaksi koettiin infossa ja muissa keskusteluissa yksityisteiden kunnossapitotoimet, lähinnä siinä mielessä saadaanko auraajia ja mikä on aurauksen hinta tulevaisuudessa. Aurauksen hinnan pelättiin nousevan sen vuoksi, että aurausväylät todennäköisesti lyhenee ja hajaantuu, jos kunta ei ole kilpailuttamassa ”suuria alueita kerralla”. Lisäksi oltiin huolissaan tiekuntien toimintakyvystä, kun toimijat ovat usein ikäihmisiä.

Lisätietoja: tekninen johtaja Harri Helenius, puh. 044-7502491 tai harri.helenius@sotkamo.fi

Tekninen johtaja
Ehdotus

Päätösesitys keskustelun jälkeen kokouksessa.

Tekninen johtaja
kokouksessa

Päätös